

СЕКЦІА 13. PEDAGOGIKA. (ПЕДАГОГІЧЕСКИЕ НАУКИ)

ПОД-СЕКЦІЯ 1. Воспитание и образование.

Ковальова Г.М.

викладач кафедри українознавства і гуманітарної освіти
Донбаської державної машинобудівної академії
(м. Краматорськ Донецької обл., Україна)

КЛУБНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО ВНЗ (НА ПРИКЛАДІ КЛУБУ «ДЖЕРЕЛО» ДДМА)

На початку нового тисячоліття в умовах глобалізації, невинного розвитку інформаційних технологій зростає роль освіти, покликаної забезпечувати не тільки високий рівень професійних знань, а й сприяти духовному утвердженню людини в динамічному і швидкоплинному світі.

Розвиток України має визначитися в загальному контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності загальносвітової культури, що передбачає запровадження у ВНЗ сучасних технологій виховання студентів.

Проблеми виховання студентів завжди були в центрі уваги вітчизняних і зарубіжних вчених (О.А. Абдуліна, Ю.П. Азаров, А.М. Алексюк, Б.Г. Ананьєв, Є.С. Барбіна, В.М. Бехтерев, А.М. Бойко, А.П. Валецька, Я.А. Коменський, М.І. Пирогов, В.О. Сухомлинський, К.Д. Ушинський, О.Л. Шевчук). Різні аспекти проблеми інноваційних технологій, підготовки майбутніх фахівців розглядалися в роботах І.М. Богданової, О.А. Дубасенюк, С.О. Сисоевої, О.М. Пехоти, О.І. Кульчицької та ін.

Метою нашого наукового пошуку є вивчення ролі позааудиторної виховної діяльності у формуванні й розвитку духовних цінностей студентів на прикладі клубної роботи (а саме клубу „Джерело”) як одного з підходів щодо організації виховної роботи у вищому навчальному закладі в цілому, аналіз ефективності зазначеного виду виховної роботи в системі формування гуманітарного середовища технічного вищого навчального закладу.

Клубну діяльність у вищій школі можна інтерпретувати як частину позааудиторної виховної роботи, що розвиває творчі здібності студентів, є формою спілкування, самореалізації студентської молоді, а також дозвілля та відпочинку. Найбільш поширеними та ефективними на практиці є групові форми клубної роботи. Саме в процесі діяльності об'єднань за інтересами складаються сприятливі умови для колективу, з'являється можливість урахувати інтереси та здібності кожного його учасника, розвивати індивідуальність студента. Клуби у вищих навчальних закладах – це об'єднання студентів за інтересами на добровільних засадах, що організовують різну творчу діяльність молоді, мають визначальну структуру організацій та орган самоврядування. Але на практиці ще не достатньо вивчені методи та форми клубної діяльності, що зумовило актуальність нашого дослідження. Метою наукового пошуку є підкреслення ролі клубної роботи вищих технічних навчальних закладів у вихованні студентів і наголошення на потребі запровадження та розширення цієї форми виховної роботи як форми організації студентського дозвілля. Клубне об'єднання є загальнодоступним для кожного члена студентської громади. Необхідними

умовами вступу до клубу на добровільних засадах є бажання займатися спільною справою, повністю сприймати статут та правила клубу, максимальна стабільність складу клубу, без якої неможливо скласти колектив. У зв'язку з такою особливістю клубного об'єднання в його членів об'єктивно народжуються та розвиваються потреби в згуртованості формального об'єднання в колектив, що буде беззаперечно сприяти більш інтенсивному його розвитку. У клубних об'єднаннях студенти беруть участь у різних формах колективної діяльності, але головною умовою її організації повинний бути творчий характер. Творчість – норма розвитку молоді, характеризується новизною, оригінальністю, нестандартністю самої діяльності. Організація колективної творчої діяльності сприяє формуванню в кожного учасника об'єднання активної позиції. Практика доводить, що серед мотивацій, що приводять студентів в клубні об'єднання, найбільш вагомими мотиви пізнавального характеру, спілкування, самотвердження, самовиховання та організація дозвілля. На основі вивчення потреб, що приводять студентську молодь до клубів, нами сформульовані такі функції: створення умов для виявлення, задоволення та розвитку інтересів, здібностей та потреб індивіда; надання студентам можливості задовольнити свої потреби в творчій діяльності; організація спілкування студентів за інтересами; надання їм діяльності для самотвердження, самовираження та самовиховання; організація дозвілля студентів у позанавчальний час.

Клубні об'єднання виконують компенсуючу, стимулювальну та інтегративну виховні функції. Ці функції ефективно реалізуються, якщо діяльність клубів стає органічним елементом виховного процесу вищого технічного навчального закладу.

Якщо взяти за приклад Донбаську державну машинобудівну академію, то можна відстежити різноманітність інтересів студентів – інтересів майбутніх економістів, менеджерів, інженерів, програмістів тощо.

У ДДМА створені та працюють багато клубів за інтересами, зокрема:

- клуб інтелектуальних ігор, який надає можливість його учасникам розкрити свої інтелектуальні здібності, помірятися силою свого інтелекту тощо;
- спортивний клуб, який об'єднує багато спортивних секцій (фітнес, волейбольна, баскетбольна, футбольна, група підтримки, міні-футбол та ін.);
- студентський клуб (вокальна, хореографічна, театральна студія);
- журналістсько-інформаційний клуб, що випускає газету „Академія”, займається поширенням інформації в ДДМА;
- політичний дискусійний клуб: члени цього клубу беруть участь в обговоренні зокрема різних політико-правових явищ і проблем існування людини в суспільстві;
- літературно-поетичний клуб „Глорум” об'єднує широке коло поціновувачів класичної та сучасної поезії та прози, а також тих, які мають схильність до письменництва;
- туристський клуб, який згуртовує навколо себе всіх любителів активного дозвілля;
- дебатний клуб, що об'єднує прихильників інтелектуальної риторичної гри „Дебати”, мета якого – активізація і розвиток дебатного руху в Україні;
- клуб шанувальників української мови „Джерело”, принциповим аспектом роботи якого є вживання, плекання й усебічна пропаганда рідної мови як

універсального і єдиного інструменту національної культури.

Члени всіх вищеназваних клубів навчаються на різних факультетах, мають віковий розбіг з 1 до 5 курсу, але їх об'єднують спільні інтереси, бажання займатися справою, що їх цікавить. Діяльність усіх клубів координує виховна рада академії.

Важливим чинником, мотивацією та заохоченням студентів до вступу до того чи іншого клубу є актуальність та зміст того, чим займається клуб. Саме тому програма роботи клубних об'єднань має бути цікавою, різноманітною, адаптованою до реалій сьогодення в умовах культурного і політичного розмаїття в суспільстві. Суттєву роль відіграють особисті якості керівника клубного об'єднання, який, на наше переконання, повинен бути харизматичною, духовно розвинутою, цікавою особою, добре викладати матеріал, ставити реальні терміни доручень, установлювати демократичні, дружні стосунки між усіма членами клубу.

Майбутнє нашого народу залежить від змісту цінностей, що закладають орієнтири молодих людей, від того, якою мірою духовність стане основою їх життя. Пропонуємо на прикладі роботи клубу „Джерело” розглянути практичну діяльність студентських об'єднань.

Зміст роботи клубу „Джерело” підпорядкований меті формування й розвитку в студентів духовно-моральних цінностей, що полягають, зокрема, у формуванні національно-патріотичної свідомості, мовно-літературній грамотності, соціальної активності, загальної морально-етичній культурі та естетичних смаків особистості в цілому, що базується на надбаннях української культури та усної народної творчості у вузькому значенні та світової культури в широкому розумінні. Робота клубу дає українській студентській молоді можливість поглянути на мову не з суто лінгвістичного боку, а як на символічний умовний знак людства, генетичний код будь-якого народу, через який розкриваються особливості його національної культури, історії, психічного складу, як на джерело важливої інформації, що несе в собі знання про буття людини. Простою й доступною мовою члени зазначеного клубу мають змогу дізнатися про певні лінгвістичні явища, особливо й зокрема пов'язані з походженням мов і писемності, дослідити і з'ясувати походження багатьох слів, крилатих висловів, імен, прізвищ тощо, а отже, збагатити свій кругозір, глибше пізнати культуру й мову свого та інших народів нашої багатонаціональної держави.

Студентський клуб «Джерело» Донбаської державної машинобудівної академії бере участь у різноманітних всеукраїнських, обласних і внутрішньовишівських конкурсах, пов'язаних із мовою й культурою в широкому значенні цих явищ українського суспільства, листується зі студентами з Польщі, Німеччини та Чеської Республіки. Члени клубу стали учасниками багатьох жвавих інтернет-диспутів на теми: „Чи знаєте Ви, що...”, „Подискутуємо”, „Смійтеся на здоров'я”, „Цікаво знати”, „Смійтеся на здоров'я”, „Цікава Україна”, „Смішне перо не в гусака”, „Запам'ятайте”, „Прокоментуйте висловлювання”, „Цікаво знати”, „Радимо прочитати” тощо.

Як бачимо, теми інтернет-диспутів мають різноманітну забарвленість і сприяють розвитку студентської молоді в різних напрямках мови і літератури, історії й культури. Завдання, що постають перед клубним об'єднанням «Джерело», зокрема, такі:

- сприяти всебічному розвитку й формуванню духовно-моральних цінностей студентської молоді, тісно ув'язуючи з аудиторною навчальною роботою,

яка безпосередньо здійснюється на заняттях гуманітарних дисциплін, зокрема, української мови (за професійним спрямуванням);

- збагачення й розширення знань студентів з рідної мови, літератури й культури;

- участі у внутрішньовишівських, всеукраїнських, обласних та міжнародних молодіжних мовних та україно- і культурознавчих конкурсах;

- сприяти вивченню та поширенню інформації серед молоді щодо мовознавчих питань та культурного життя України та інших народів, що її населяють, поширення інформації щодо молодіжних обмінів, культурно-просвітницьких організацій, загальнонаціональних українських програм та проектів;

- сприяти розвиткові солідарності й толерантності серед молоді, особливо для зміцнення національно-культурного зв'язку в різноетнічному молодіжному середовищі;

- створення, за висловленням В.О. Сухомлинського, інтелектуального фону, що сприяє більш глибокому й свідомому засвоєнню матеріалу, зокрема, з дисципліни „Українська мова (за професійним спрямуванням)”;

- поглиблення набутих на заняттях гуманітарного циклу знань, формування умінь і навичок літературного, грамотного усного й писемного професійного і непрофесійного мовлення студентів технічного вишу;

- виховання самостійності, творчих здібностей студентів, їх пізнавальних інтересів;

- сприяти утвердженню концепції рівних можливостей для всієї молоді, незалежно від її статі, національності та соціального статусу тощо.

Клуб «Джерело» є чудовою нагодою спілкуватися з однодумцями, розширити коло своїх знайомих-патріотів України. Великою мірою наш Клуб є дискусійним: на наших засіданнях ми надаємо можливість обговорити теми, які їм фактично немає з ким обговорити в повсякденному житті, посперечатися з приводу тих чи інших гострих питань, дізнатися про цікаві й маловідомі факти. Завданням Клубу «Джерело» є також влаштування концертів (зокрема до Дня української мови та писемності, Дня рідної мови, Дня слов'янської писемності та культури, Дня поезії, вечорниці з нагоди вшанування творчості Т. Шевченка, Л. Українки, О. Гончара та ін.), проведення різноманітних вікторин, бесід, круглих столів та літературних засідань, пов'язаних з мовою, писемністю та культурою різних народів, запрошення творчих людей: літераторів, художників, інших митців тощо.

Узагальнюючи наведене вище, слід сказати, що процес становлення клубних об'єднань вищого навчального закладу відбувається в три етапи: спочатку клуб живе своїм «внутрішнім життям», проходить становлення системи його діяльності, потім відбувається активна взаємодія його зі студентською громадою академії, клуб стає органічною часткою загального внутрішньовишівського клубного руху, наприкінці ефективна робота в позааудиторний час закріплює його позиції у виховній системі ДДМА. Зауважимо, що, ставши органічним компонентом колективу академії, фактором розвитку виховної системи, клубне об'єднання саморозвивається як колектив, закріплюється його виховна ефективність, характер впливу на особистість студента.

Процеси формування колективу та особистості ми розглядаємо як цілісні,

маючи на увазі, що розвиток колективу нерозривно пов'язаний із розвитком особистості, а основою їх формування і розвитку є колективна, клубна діяльність.

Таким чином, клубні об'єднання не лише відіграють важливу роль у створенні умов для розвитку особистості студента, організації його дозвілля, вихованні особистісних, лідерських, організаторських, творчих та інших здібностей, задоволенні його потреби в спілкуванні та самовираженні, а й у здатності значною мірою поліпшити виховну систему вищого технічного закладу в цілому.

Поаудиторна клубна робота, на нашу думку, вирішує одне з основних виховних завдань, що поставлені перед вищим навчальним закладом, а саме: підготовка майбутньої свідомої інтелігенції, формування в студентській молоді таких рис, як відповідальність, допитливість, чітка громадянська позиція та формування в такої особистості наукової і морально-духовної картини світу.

Список літератури

1 Виховна робота в закладах освіти України // Збірник нормативних документів та методичних рекомендацій з питань організації виховної роботи. ІСД. – К.: 1995. – 135 с.

2. Галеева А.П. Організаційно-педагогічні умови виховної діяльності у вищому аграрному навчальному закладі: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук: спец. 13.00.07 “Теорія і методика виховання” / А.П. Галеева. – Дрогобич, 2009. – 20 с.

3 Жук В.П. Навчально-виховна робота у професійно-технічних навчальних закладах / В.П. Жук. – Львів: Сполом, 2004. – 48 с.

4 Осипова Т.Ю. Виховна робота зі студентською молоддю / Т.Ю. Осипова, І.О. Бартенева, О.О. Біла та ін.: навч. посіб. / За заг. ред. Т.Ю. Осипової. – Одеса: Фенікс, 2006. – 288 с.